

"Vi förs bort" — sista meddelandet från Wallenbergs cell VITTNEN AVSLÖJAR FÄNGELSEÅREN

Det ryska snaret i Wallenbergaffären överlämnades av vice utrikesminister Gromyko, till vänster, till svenske ambassadören i Moskva, Rolf Sohlman.

Enda ryska dokumentet: Wallenberg dog i cellen, kremerad utan obduktion

— Jag rapporterar att den eder bekante fången Wallenberg i natt plötsligt avled i cellen, förmodligen till följd av en uppkommen myokardinfarkt, rapporterade Ljubljankafängelsets sjukvårdschef Smoltsov den 17 juli 1947 till dåvarande säkerhetsministern Abakumov. Enligt det memorandum som vice utrikesminister Gromyko överlämnade till ambassadör Sohlman på onsdagen är denna handskrivna rapport det enda vittnesbörd om Wallenberg som kunnat påträffas i Sovjet. Den slutsatsen bär dras, heter det, att Wallenberg avled i juli 1947. Smoltsov avled 1953 och senare arkiverades Berlingmannen Abakumov. Skulden för att Wallenberg hållits fängslad och för säkerhetstjänstens tidigare "ortkliga uppgifter" om Wallenberg läggs på Abakumovs "brottliga verksamhet".

Smoltsov hade Abakumovs order, att personligen hålla tillsyn över Wallenberg och bad i sin rapport få besked om vem som skulle verkställa obduktion. "I syfte att fastställa dödsorsaken". Men senare har han själv antecknat på rapporten: "Har personligen underrättat ministern. Det har bifallits att kremera liket utan obduktion".

Den ryska texten:

□ I anslutning till svenska regeringen har den ryska regeringen

plötsligt avled i cellen förmodligen till följd av en uppkommen myokardinfarkt. I samband med detta har jag fått instruktioner att personligen ha tillsyn över Wallenberg, utber jag mig anslutning om åt vem skall uppdragas att verkställa obduktion i syfte att fastställa dödsorsaken.

17 juli 1947.

Chef för sanitetsavdelningen i fängelset, överste i medicinska tjänsten — Smoltsov.

På denna rapport finns följande anteckning av Smoltsovs hand: "Har personligen underrättat ministern. Det har bifallits att kremera liket utan obduktion. 17 ju-

"Ert land har övergivit er" rysk hotelse vid förhören

"Utom detta meddelande kom senare ytterligare ett helt kort meddelande: 'Vi förs bort' samt några knytvävslag mot väggen, i samband med de avhämtades. Detta skedde under loppet av år 1946, såvitt jag kan erinra mig på hösten detta år." Så berättar ett av vittnena i UD: "vitbok", den tyske diplomaten Bernhard Rensinghoff, som i Lefortovskafängelset genom knackningar i murrarna nådde förbindelse med Raoul Wallenberg.

En rad nu frigivna fångar — främst diplomater och militärer — träder i utrikesdepartementets dokumentinsamling fram och vittnar om hur de samtalat med knackningar — fångarnas speciella språk — med Wallenberg i Ljubljankafängelset eller i Lefortovskafängelset. Andra vittnen har mött fångar som på det sättet "talat" med Wallenberg, fångar som senare avlidit eller ännu kvarhålls i ryska läger eller celler. Endast ett av vittnena, Claude de Mohr — den italienske diplomaten, som i Dagens Nyheter 1953 redogjorde för sina fängelseår, och kontakter med Wallenberg — antyder att knackningssamtal med den fängslade svenske diplomaten kan ha ägt rum senare än juli 1947, men hans formuleringar är mycket vaga och han har själv understrukit att det är svårt att minnas data från dessa år.

Blott ett vittne mötte Wallenberg

Genom vittnesmålen vet man med visshet att Wallenberg under tiden 1943—1947 delade cell med fångarna Otto Scheuer, Gustav Richter, Hans Loyds och Willi Roedel. Men av dessa har endast Richter återvänt från Sovjet; han är alltså det enda av vittnena som sett eller talat direkt med Wallenberg.

Richerts vittnesmål inleder UD:s dokumentinsamling; hans skildring återfinns utförligt i en intervju i dagens tidning.

I april 1946 fördes Wallenberg till Lefortovskafängelset och det är under de följande månaderna som knackningskontakterna inleddes med angränsande celler, främst med de Mohr och diplomaten Karl Suppran, med de tyska diplomaterna Ernest Wallenstein och Bernhard

till cell 144 i samma våning förblev jag där, alljämt tillsammans med hr Suppran och hr Bönchli, ända till den 29 juli 1946.

Efter april månad 1946 hade jag inte längre någon kontakt med vare sig hr Roedel eller hr Wallenberg. I sina artiklar i Dagens Nyheter redogjorde de Mohr utförligt för samtalen och Wallenbergs skildring av hur han bortfördes och fängslades. Om händelserna efter att Wallenberg som de Mohr uppgiftade det, förflyttades till cellen ovanför och den viktiga frågan om när italienaren för sista gången hade kontakt med svensken skrev han:

— Jag tror inte jag misstär mig om jag säger att våra kontakter utan tvivel varade oavbrutet genom hela år 1946 och med stor sannolikhet 1947. Men mitt minne tillåter mig inte att ange exakt datum. Senare förflyttades jag själv till en annan cell. Detta hände i början av 1948. Det var då som kontakten med Wallenberg definitivt bröts.

Colliassens Suppran anger dock en annan tidpunkt i sitt bidrag till UD:s "vitbok":

"Under den följande tiden fram till 1947 hade jag förtidande knackningskontakt med det för mig från Bukarest välbekanta legationsrådet av I:a klassen vikten tyska beskickningen i Bukarest, Willy Roedel, och hans cellkamrat, legationssekreteraren vid svenska beskickningen i Budapest Raoul Wallenberg. I allmänhet knackade jag direkt med Roedel, men i några fall också med Wallenberg.

Wallenberg beskyldes av ryssarna för spioneri, men satt "sedan är och dag utan förhör". Över den första underrättelsen om närvaron av en svensk diplomat i fängelse blev jag då svärskad, att jag, had, Roedel in-

Från Wallenbergskonferensen i Kanslihuset på torsdagsförmiddagen — från vänster Arne Lundberg, som i UD handlagt Wallenbergaffären, utrikesminister Uden och statsminister Erlander.

UD fortsätter spaningarna Bevismaterialet för knappt

Det blir nödvändigt att även i fortsättningen pröva alla existerande eller nya spår i Wallenbergaffären. Vi betraktar inte detta ärende som slutfört, bl a med anledning av att det ryska materialet är så knappt — man stöder sig på ett enda dokument och har inga vittnen i livet — kan det finnas anledning att återkomma. Tanken ligger nära till hands att den ryska slutsatsen, som baserats på detta material, är behäftad med någon osäkerhet.

Det förklarade envoyén Arne Lundberg vid en presskonferens på torsdagsförmiddagen, där materialet lades fram, och han framhöll samma sak i sitt utörliga radioeko på kvällen.

— Ingenting i vittnesutsagorna tyder med bestämdhet på att Wallenberg läktagits efter den av ryssarna angivna tiden juli 1947, förklarar envoyén Lundberg. Vissa uppgifter om senare tidpunkter finns, men är inte absolut styrka. Sannolikheten talar för att de ryska uppgifterna är riktiga. Men de bygger på bara ett dokument, som kan vara oriktigt, och vi vill därför hålla alla möjliga

Uppgifterna om Abakumovs roll förefaller långt ifrån orimliga, och det är naturligt om förloppet varit det som ryssarna angivit.

Vid presskonferensen där statsministern Uden deltog framhölls att det material man hittills från svensk sida lyckats samlas endast med säkerhet bevisar att Raoul Wallenberg var i livet fram till årsskiftet 1946—47. Det finns också andra vittnesutsagor om Wallenberg från senare tidpunkter men ingen som ger något stöd av värde.

När vi gjorde demarchen 1952 hade vi äret före fått fram det första

Det nu offentliggjorda materialet om Wallenberg omfattar — förutom en inledning på 9 manuskriptvansidor — en avdelning på drygt 80 sidor i innehållande skrivväxling mellan svenska och sovjetryska myndigheter och viss annan dokumentation om Wallenberg efter interpellationsåret den 29 maj 1951. Den andra avdelningen, på inemot 50 sidor, omfattar utdrag av återvände fångar av olika nationalitet, de upplysningar som överlämnades till ryssarna vid statsministerns och utrikesministerns besök i Moskva och vidare det material som på ryska begäran överlämnades

Man hade också utsett några andra möjligheter till utrikesministerposten, men ingen av dem hade varit så värdig som Molotov. Han hade varit utrikesminister i Sovjetunionen under den första världskriget och hade varit en av de mest framstående ledarna för Sovjetunionens utrikespolitik under den andra världskriget. Han hade också varit en av de mest framstående ledarna för Sovjetunionens utrikespolitik under den tredje världskriget.

Men när det gällde utrikesministerposten hade man inte velat gå till Molotov. Man hade velat gå till någon som hade varit utrikesminister i Sovjetunionen under den första världskriget och hade varit en av de mest framstående ledarna för Sovjetunionens utrikespolitik under den andra världskriget. Han hade också varit en av de mest framstående ledarna för Sovjetunionens utrikespolitik under den tredje världskriget.

Beskylld för spioneri 'Ni är ett politiskt fall'

Genom dessa knäckningar erfor jag också sedan att Wallenberg varit föresatt med diplomatspass och att han hade fått i uppdrag av svenska regeringen att bistå judarna i Budapest. Wallenberg läkades som misstänkt för spioneri, emedan han uppenbart hade varit en av de mest framstående ledarna för Sovjetunionens utrikespolitik under den andra världskriget.

Den italienske diplomaten Claudio de Mohr, som var Raoul Wallenbergs cellgenosse på Lefortovskafängelset i Moskva, med den enda svensken han förde med sig — ett fiskben, använt som symbol.

Ingen diagnos utan obduktion vid hjärtpropp

Utan obduktion kan man inte fastställa dödsorsaken. Myokardinfarkt — propp i ett av hjärtats kranskärl — på en så ung person som Raoul Wallenberg var 1947, förklarar hjärtspetsläkaren professor Gustav Nylin vid Södersjukhuset.

Meddelande i foder avlägsnades

Från september 1944 till mars 1948 fatt von Hinckeldey f 4 tysk generalstabsmajor och tillfångatagen i Rumänien i Lefortovskaja, cell nr 150 i tredje våningen. Efter hand kom han genom knäckningar i kontakt med Wallenberg, som han anser satt i 150 eller 151.

'Ingen diagnos utan obduktion vid hjärtpropp'

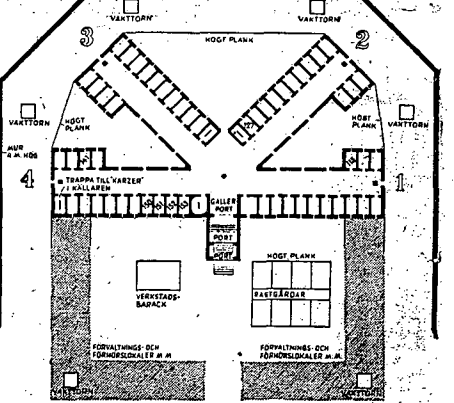
Utan obduktion kan man inte fastställa dödsorsaken. Myokardinfarkt — propp i ett av hjärtats kranskärl — på en så ung person som Raoul Wallenberg var 1947, förklarar hjärtspetsläkaren professor Gustav Nylin vid Södersjukhuset.

Mängder av material

Sammanlagt omfattar materialet i UD:s arkiv ett 80-tal dossierer och personförteckningen upptar cirka 1200 namn. Det är säkert den största sakt UD har.

Vattenledningar fängelsetelefon

Den här planritning av fängelset Lefortovskaja i Moskva har utförts av arkitekten Axel Kandell. Utgångspunkten har varit en av legationens dörar till fängelset. Ritningen återger bottenplanet av den fyra våningar höga fängelsetbyggnaden med sina fyra armar eller fänglar. I detta bottenplan har emellertid den aktuella våningen markerats med nr 153 och nedåt och belägna i längans andra våning, inspektionen. Den lilla cirkeln i mitten av centralgårdens mellan armarna anger den plats där en trafikkonstapel alltid stod, utrustad med en uti och en röd flagga, med vilka hjälpen kan dirigerade trafiken inom fängelset så att två från olika celler kommande fångar aldrig skulle få se en skytt av varandra.

Den här planritning av fängelset Lefortovskaja i Moskva har utförts av arkitekten Axel Kandell. Utgångspunkten har varit en av legationens dörar till fängelset. Ritningen återger bottenplanet av den fyra våningar höga fängelsetbyggnaden med sina fyra armar eller fänglar. I detta bottenplan har emellertid den aktuella våningen markerats med nr 153 och nedåt och belägna i längans andra våning, inspektionen. Den lilla cirkeln i mitten av centralgårdens mellan armarna anger den plats där en trafikkonstapel alltid stod, utrustad med en uti och en röd flagga, med vilka hjälpen kan dirigerade trafiken inom fängelset så att två från olika celler kommande fångar aldrig skulle få se en skytt av varandra.

Gör fantastiska förtäring!

BILLIGA KLANNINGS- DAGAR

29:-

KÖRAR 1475

TAN 58

'Ingen människa kan ta notis om er'

Efter förhöret knäckte Wallenberg själv nej ett meddelande av ungefär följande innehåll: Kommissarien hade meddelat honom att hans fall var helt klart, och att han varit ett politiskt fall. Om han anslags sig oskyldig vore det hans sak att bevisa detta. Det bästa beviset för att Wallenberg vore skyldig låge i det faktum att svenska beskickningen i Moskva och svenska regeringen icke hade gjort någonting åt hans sak.

Meddelande i foder avlägsnades

Från september 1944 till mars 1948 fatt von Hinckeldey f 4 tysk generalstabsmajor och tillfångatagen i Rumänien i Lefortovskaja, cell nr 150 i tredje våningen. Efter hand kom han genom knäckningar i kontakt med Wallenberg, som han anser satt i 150 eller 151.

Ingen diagnos utan obduktion vid hjärtpropp

Utan obduktion kan man inte fastställa dödsorsaken. Myokardinfarkt — propp i ett av hjärtats kranskärl — på en så ung person som Raoul Wallenberg var 1947, förklarar hjärtspetsläkaren professor Gustav Nylin vid Södersjukhuset.

Mängder av material

Sammanlagt omfattar materialet i UD:s arkiv ett 80-tal dossierer och personförteckningen upptar cirka 1200 namn. Det är säkert den största sakt UD har.

Vattenledningar fängelsetelefon

Den här planritning av fängelset Lefortovskaja i Moskva har utförts av arkitekten Axel Kandell. Utgångspunkten har varit en av legationens dörar till fängelset. Ritningen återger bottenplanet av den fyra våningar höga fängelsetbyggnaden med sina fyra armar eller fänglar. I detta bottenplan har emellertid den aktuella våningen markerats med nr 153 och nedåt och belägna i längans andra våning, inspektionen. Den lilla cirkeln i mitten av centralgårdens mellan armarna anger den plats där en trafikkonstapel alltid stod, utrustad med en uti och en röd flagga, med vilka hjälpen kan dirigerade trafiken inom fängelset så att två från olika celler kommande fångar aldrig skulle få se en skytt av varandra.